

السلامة

حق حضانت وحق اشتغال زنان در
حقوق اسلامی و حقوق بشر

مؤلفین:

ایلناز علی نژاد (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

مجید حسن نژاد (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

یعقوب علیزاده (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

انتشارات رهام اندیشه

سرشناسه	: عزیززاده، یعقوب، ۱۳۵۷ خرداد -
عنوان قرارداد	: ایران. Laws, etc احکام و قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: حق حضانت و حق اشتغال زنان در حقوق اسلامی و حقوق بشر/ مولفین یعقوب علی زاده، ایلناز علی نژاد، مجید حسن نژاد.
مشخصات نشر	: کرج : رهام اندیشه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۵۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۰۰-۶۲-۴ ریا ۴۵۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حضانت فرزندان (فقه)
موضوع	: Custody of children (Islamic law)
موضوع	: زنان -- وضع حقوقی و قوانین
موضوع	: Women -- Legal status, laws, etc
موضوع	: کودکان -- ایران -- سرپرستی
موضوع	: Child rearing -- Iran
موضوع	: زنان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: Women -- Legal status, laws, etc -- Iran
موضوع	: زنان -- اشتغال -- قوانین و مقررات
موضوع	: Women -- Employment -- Law and legislation
موضوع	: زنان -- اشتغال -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Women -- Employment -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: زنان -- اشتغال (فقه)
موضوع	: (Women - Employment (Islamic law
موضوع	: زنان (حقوق بین الملل)
موضوع	: (Women (International law
شناسه افزوده	: علی نژاد، ایلناز، ۱۳۵۹ شهریور -
شناسه افزوده	: حسن نژاد، مجید، ۱۳۶۶
رده بندی کنگره	: BP1۹۸/۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۸۶۸۳۲

حق حضانت و حق اشتغال زنان در حقوق اسلامی و حقوق بشر

- ❖ مؤلفین: ایلناز علی نژاد، مجید حسن نژاد، یعقوب علی زاده
- ❖ ناشر: رهام اندیشه
- ❖ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸
- ❖ شمارگان: ۱۰۰۰
- ❖ تعداد صفحات: ۲۵۳ صفحه
- ❖ قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان
- ❖ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۰۰-۶۲-۴

مرکز چاپ و نشر: کرج، میدان نبوت برج سفید طبقه ۴

تلفن: ۰۹۱۲۲۰۸۴۷۰۰ - ۰۹۲۱۲۰۸۴۶۰۰ - ۰۹۲۱۲۰۸۴۵۰۰

فصل اول: بررسی حق حضانت زنان در حقوق اسلامی و حقوق بشر

۲	۱-۱- مفهوم حق حضانت در فقه و حقوق
۲	۱-۱-۱- مفهوم حق
۲	۱-۱-۲- مبنا و جوهر حق
۳	۱-۱-۳- حق و حکم
۵	۱-۱-۴- موقر سر
۷	۱-۱-۵- تعریف حضانت و اهلیت حقوقی آن
۷	۱-۱-۶- تعریف حضانت
۷	۱-۱-۶-۱- تعریف لغوی و اصطلاحی حضانت
۸	۱-۱-۶-۲- تعریف فقهی حضانت
۱۰	۱-۱-۶-۳- تعریف علمای حقوق از حضانت
۱۱	۱-۱-۶-۴- مبنا و ماهیت حقوقی حق حضانت
۱۳	۱-۱-۶-۵- حدود دخالت دولت، آمیزه ای میان تقابل سلیف
۱۳	۱-۱-۷- آثار حق حضانت
۱۶	۱-۱-۸- افراد حضانت کننده
۲۰	۱-۱-۹- موارد اسقاط حق حضانت
۲۳	۱-۱-۱۰- موارد نیازمند ارزیابی دادگاه
۲۳	۱-۱-۱۰-۱- انحطاط اخلاقی و ناتوانی در نگهداری طفل
۲۵	۱-۱-۱۰-۳- بیماری مسری صعب العلاج
۲۵	۱-۱-۱۰-۳- خشونت خارج از حد متعارف

- ۲-۱- بررسی فقهی و حقوقی حق حضانت ۲۶
- ۱-۲-۱- حضانت در فقه ۲۶
- ۲-۲-۱- اولویت پدر و مادر بر حضانت ۲۶
- ۳-۲-۱- دیدگاه فقیهان در باب حضانت در ۷ سال اول ۲۳
- ۱-۳-۲-۱- تساوی در حضانت تا هفت سالگی ۲۴
- ۴-۲-۱- حضانت در هفت سال دوم ۲۴
- ۱-۴-۲-۱- روایات بیان کننده شایستگی پدر در هفت سال دوم ۲۶
- ۱-۴-۲-۱- گروه اول: روایات بیان کننده محدوده حضانت مادر ۲۶
- ۱-۴-۲-۱- گروه دوم: روایات بیان کننده زمان تأدیب کودک ۲۶
- ۱-۴-۲-۱- گروه سوم: روایات بیان کننده حقوق فرزندان ۲۷
- ۵-۲-۱- بررسی حقوقی حضانت در ایران ۳۹
- ۱-۵-۲-۱- تعریف حضانت در حقوق ایران ۳۹
- ۲-۵-۲-۱- مسأله اولویت در امر حضانت در حقوق ایران ۳۹
- ۳-۵-۲-۱- مسأله حضانت بعد از طلاق در حقوق ایران ۴۰
- ۱-۴-۵-۲-۱- مسئله حضانت اطفال در صورت فرار یکی از والدین در حقوق ایران ۴۱
- ۵-۵-۲-۱- موارد اسقاط حق حضانت ۴۲
- ۶-۵-۲-۱- ضمانت اجرای حضانت در حقوق ایران ۴۴
- ۷-۵-۲-۱- تصمیمات دادگاه در مورد حضانت ۴۶
- ۸-۵-۲-۱- ماهیت حقوقی حضانت در حقوق مدنی ایران ۴۷
- ۹-۵-۲-۱- نگاهداری و تربیت اطفال ۴۸
- ۱۰-۵-۲-۱- ماده‌های قانون مدنی در ارتباط با حضانت ۴۸

- ۴۹-۵-۲-۱۱- ماده‌هایی از قانون مجازات اسلامی در ارتباط با حضانت.....
- ۵۰-۵-۲-۱۲- ملاقات طفل.....
- ۵۱-۵-۲-۱۱- ملاقات طفل قبل از وقوع طلاق.....
- ۵۱-۵-۲-۱۲- ملاقات طفل پس از وقوع طلاق.....
- ۵۲-۵-۲-۱۳- نفقه کودک به عهده چه کسی است.....
- ۵۲-۶-۲-۱- حضانت، حق یا تکلیف؟.....
- ۶۲-۷-۲-۱- آیا موانع حضانت مانع اجرای حق است یا باعث سقوط حضانت خواهد شد؟.....
- ۶۵-۸-۲-۱- مادرها، موثر در تعیین سن حضانت.....
- ۶۸-۲-۱- امتدادی امر حضانت طفل در فرض حیات ابوبین یا فقدان آنها از منظر فقه.....
- ۶۸-۹-۲-۱- حضانت طفل در فرض حیات ابوبین و انحلال نکاح به علت طلاق.....
- ۶۹-۲-۱- حضانت طفل در فرض فقدان یکی از آنها.....
- ۷۰-۳-۹-۲-۱- حضانت طفل در فرض فقدان هر دو.....
- ۷۰-۴-۹-۲-۱- مباشرت حضانت.....
- ۷۳-۱۰-۲-۱- پایان حضانت طفل از دیدگاه بعضی مذاهب فقهی.....
- ۸۵-۱-۱۱-۲-۱- تشریفات قانونی و شرایط سرپرستی از کودکان بی سرپرست.....
- ۸۵-۱-۱۱-۲-۱- اول: تشریفات سرپرستی.....
- ۸۶-۲-۱-۱۱-۲- دوم: شرایط زوجین و کودک.....
- ۸۹-۳-۱-۱۱-۲-۱- صدور حکم سرپرستی و آثار آن.....
- ۹۵-۳-۱- حضانت زن در غرب.....
- ۹۵-۲-۱-۳-۱- تطبیق قانون حق حضانت فرزندان در برخی کشورها.....
- ۹۶-۱-۱-۳-۱- حضانت در قوانین انگلستان.....
- ۹۷-۲-۱-۳-۱- حضانت در حقوق ایران و فرانسه.....
- ۹۷-۱-۲-۱-۳-۱- معنای ولایت ابوبینی در حقوق فرانسه.....
- ۹۸-۲-۳-۱-۳-۱- حضانت و تعلیم و تربیت در حقوق فرانسه به حق یا تکلیف بودن حضانت.....

- ۱۰۰..... ۴-۱-۴-حضانت زن در حقوق بشر
- ۱۰۱..... ۱-۴-۱-اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۱۰۲..... ۲-۴-۱-میثاق حقوق مدنی و سیاسی
- ۱۰۳..... ۳-۴-۱-میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۱۰۴..... ۴-۴-۱-کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط با زنان
- ۱۰۵..... ۵-۴-۱-حضانت در اسناد بین‌المللی
- ۱۰۸..... ۶-۴-۱-اعلامیه حقوق کودک
- ۱۰۹..... ۷-۴-۱-بررسی حضانت کودک در کنوانسیون و ایران ۱۹۸۹

فصل دوم: بررسی حق اشتغال زنان در حقوق اسلامی و حقوق بشر

- ۱۲۳..... ۱-۲-۱-۱-مبانی فقهی اشتغال زنان
- ۱۲۳..... ۱-۱-۲-۱-مبانی فقهی مشروعیت اشتغال زنان
- ۱۲۳..... ۱-۱-۲-۱-۱-قرآن کریم و اشتغال زنان
- ۱۲۳..... ۱-۱-۲-۲-حق مالکیت زنان بر اموالشان
- ۱۲۴..... ۱-۱-۲-۳-کلر زنان در بیرون از منزل از دیدگاه قرآن
- ۱۲۵..... ۱-۱-۲-۴-تشویق عموم مردم به فعالیت‌های اقتصادی در دیدگاه قرآن کریم
- ۱۲۵..... ۱-۱-۲-۵-آیات تحلیل و تحریم برخی از معاملات
- ۱۲۶..... ۱-۲-۲-مشروعیت اشتغال زنان از دیدگاه روایات
- ۱۳۱..... ۱-۲-۳-ضوابط اشتغال زنان
- ۱۳۵..... ۱-۲-۴-آداب مشارکت اجتماعی زنان
- ۱۳۵..... ۱-۲-۴-۱-آداب مشترک
- ۱۳۸..... ۱-۲-۴-۲-آداب ویژه زنان

- ۱۴۲..... ۵-۱-۲- قوامیت و ریاست مرد بر خانواده
- ۱۴۲..... ۱-۵-۱-۲- قوامیت و ریاست شوهر بر زن در قانون ایران
- ۱۴۴..... ۲-۵-۱-۲- قوامیت و ریاست شوهر بر زن از دیدگاه قرآن
- ۱۴۷..... ۳-۵-۱-۲- قوامیت و ریاست شوهر بر زن از دیدگاه روایات
- ۱۴۸..... ۴-۵-۱-۲- قوامیت و ریاست شوهر بر زن از دیدگاه فقها
- ۱۵۱..... ۶-۱-۲- قوامیت شوهر و اشتغال زن
- ۱۵۲..... ۱-۶-۱-۲- حق معاشرت و رفت و آمد زن در بیرون از منزل
- ۱۶۰..... ۷-۱-۲- اشتغال زن و تأثیر آن بر تربیت فرزند
- ۱۶۵..... ۸-۱-۲- دیدگاه فقهای امامیه در خصوص اشتغال زنان
- ۱۷۲..... ۲-۲- اشتغال زن از دیدگاه حسن ابن علی
- ۱۷۲..... ۱-۲-۲- اشتغال زن از دیدگاه حقوق ایران
- ۱۷۲..... ۱-۱-۲-۲- حق اشتغال در قانون اساسی ایران
- ۱۷۲..... ۲-۱-۲-۲- بررسی حقوق زن از نظر برخی اصول قانون اساسی
- ۱۷۴..... ۳-۱-۲-۲- بررسی حق اشتغال زنان از دیدگاهی از قانون اساسی
- ۱۷۴..... ۲-۲-۲- حق برخورداری از فرصت‌های شغلی یکسان در ترکیب جامعه ایران
- ۱۷۵..... ۱-۲-۲-۲- اصل برابری ورود به خدمت عمومی طبق قانون اساسی ایران
- ۱۷۶..... ۲-۲-۲-۲- ایجاد فرصت‌های یکسان برای اشتغال زنان
- ۱۷۷..... ۳-۲-۲- حق انتخاب آزادانه حرفه و شغل در قوانین موضوعه ایران
- ۱۷۸..... ۴-۲-۲- محدودیت‌های موجود بر آزادی انتخاب شغل زنان
- ۱۷۸..... ۱-۴-۲-۲- محدودیت‌های عمومی
- ۱۷۸..... ۲-۴-۲-۲- محدودیت‌های اختصاصی

- ۱۸۱-۵-۲-۲ حق برخورداری برابر از ارتقاء مقام در قوانین موضوعه ایران.....
- ۱۸۳-۶-۲-۲ حق برخورداری برابر از امنیت شغلی در قوانین موضوعه ایران.....
- ۱۸۵-۷-۲-۲ حق دریافت مزد مساوی در مقابل کار مساوی در قوانین موضوعه ایران.....
- ۱۸۶-۸-۲-۲ حق برخورداری از تامین اجتماعی برابر در قوانین موضوعه ایران.....
- ۱۹۱-۱-۸-۲-۲ ممنوعیت اخراج به دلیل بارداری یا مرخصی زایمان در قوانین.....
- ۱۹۸-۲-۸-۲-۲ ارائه خدمات حمایتی به والدین در قوانین موضوعه ایران.....
- ۲۰۲-۳-۸-۲-۲ برخورداری از حمایت در زمان بارداری در قوانین موضوعه ایران.....
- ۲۰۳-۱-۲-۲ بررسی تطبیقی اشتغال زنان در فقه اسلامی و حقوق ایران.....
- ۲۰۳-۱-۹-۲-۲ برابری زن و مرد از منظر حقوقی.....
- ۲۰۳-۲-۹-۲-۲ حواشی انتخاب شغل.....
- ۲۰۵-۳-۹-۲-۲ عدم تبعیض در هنگام اشتغال.....
- ۲۰۶-۴-۹-۲-۲ اشتغال و نفقه، اشتغال و ترویج زن از منزل.....
- ۲۰۷-۵-۹-۲-۲ شرایط اشتغال زن در روز منزل.....
- ۲۰۸-۶-۹-۲-۲ شغل منافی مصالح خانواده و اشتغال زن.....
- ۲۰۹-۷-۹-۲-۲ موارد جدید منحصر به حقوق در خرد کردن اشتغال زنان.....
- ۲۱۱-۳-۲-۲ اشتغال زنان در حقوق بشر.....
- ۲۱۲-۱-۳-۲ مفهوم حقوق بشر.....
- ۲۱۳-۱-۱-۳-۲ اسناد بین‌المللی حقوق بشر و اشتغال زنان.....
- ۲۱۴-۲-۳-۲ مقاله نامه کار اجباری (مصوب ۱۳۰۳).....
- ۲۱۴-۳-۳-۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر (مصوب ۱۳۲۷).....
- ۲۱۴-۴-۳-۲ مقاله نامه تساوی اجرت کارگران زن و مرد در قبال کار هم‌ارزش (مصوب ۱۳۳۰).....

- ۲-۳-۵- مقاله‌نامه نفی تبعیض در امور مربوط به استخدام و اشتغال (مصوب ۱۳۳۷)..... ۲۱۵
- ۲-۳-۶- میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۳۴۵)..... ۲۱۶
- ۲-۳-۶-۱- میثاق، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی..... ۲۱۷
- ۲-۳-۶-۲- میثاق، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی..... ۲۱۷
- ۲-۳-۷- کنوانسیون رفع کلیه تبعیضات علیه زنان (مصوب ۱۳۵۸)..... ۲۲۰
- ۲-۳-۸- اعلامیه اسلامی حقوق بشر (مصوب ۱۳۶۹)..... ۲۲۲
- ۲-۴-۱- وجوه اشتراک و افتراق اشتغال زنان در حقوق اسلامی و غرب..... ۲۲۵
- ۲-۴-۱- غرب و اشتغال زنان..... ۲۲۶
- ۲-۴-۲- حقوق بشر و حمایت از اشتغال زنان در چهارچوب سازمان ملل..... ۲۳۰
- ۲-۴-۳- دیدگاه اسلام در خصوص اشتغال زنان..... ۲۳۲
- منابع و مأخذ..... ۲۴۱
- الف. منابع فارسی..... ۲۴۱
- ب- منابع عربی..... ۲۵۱
- ج- منابع لاتین..... ۲۵۲

فرزند هر خانواده میوه و ثمره زندگی آن خانواده است. اولین سرپرست و معلم فرزندان پدر و مادر هستند که هر دو وظیفه رشد و تکامل فرزند را برعهده دارند. با افزایش طلاق در جامعه مشکلات و مسائل فراوان پیش روی خانواده ها و کودکان آنها قرار می‌گیرد که یکی از مهمترین آنها مشکلات حقوقی در رابطه با حضانت اطفال است. حضانت، از واژگان حقوق خانواده است و به معنای حق یا تکلیف در نگهداری و سرپرستی کودک است. کودک برای رشد کامل و متعادل شخصیتی خود می‌باید در محیط خانواده و در فضایی مملو از خوشبختی، محبت و تفاهم بزرگ شود. حضانت جزء بحث مهم خانواده در نظام‌های مختلف حقوقی است و نظر به جایگاه طفل در ساختن آینده جامعه توجه به نگهداری و حضانت او ضروری است. حضانت در فقه امامیه، سلطه والدین برای تربیت و نگه‌داری طفل به منظور حفظ مصلحت اوست. (شهید ثانی، ۱۴۱۳: ۴۲) نهاد خانواده به عنوان بهترین و سالم‌ترین بستر رشد کودک، همواره مورد توجه قانون‌گذاران و مقامات اجتماعی بوده است و با اتفای نظام همگام، والدین را شایسته‌ترین افراد برای نگهداری و مراقبت طفل معرفی می‌کنند. چنان‌که مقدمه «کنوانسیون حقوق کودک» خانواده را به عنوان جزء اصلی جامعه و محیط طبیعی برای رشد و رفاه تمام اعضای آن به خصوص کودکان معرفی کرده و تأکید می‌کند: «کودک برای رشد کامل و متعادل شخصیتی خود می‌باید در محیط خانواده و در فضایی مملو از خوشبختی، محبت و تفاهم بزرگ شود» از طرف دیگر اشتغال زن ممکن است این مقوله را تحت تأثیر قرار دهد و اثر مثبت یا منفی بر نگهداری کودک داشته باشد. اهمیت اشتغال امروزه با توجه به مشکلات موجود در سطح اقتصادی جامعه، بر هیچ کس پوشیده نیست. با این حال امروزه یکی از مسائل مطرح در سطح جامعه بین‌المللی مساله حفظ و رعایت حقوق زن و عدم تبعیض بر اساس جنسیت است. در این خصوص تلاش‌های زیادی جهت بررسی این امر شده است که آیا اشتغال هر کدام از زوجین بعد از ازدواج می‌تواند منجر به بروز مشکلاتی در امور خانواده گردد که به تدریج بنیان خانواده را سست نماید یا موجب تثبیت فرهنگ تساوی حقوق بین زن و مرد و رفع نگرش تبعیض آمیز در عرف و عادات و قوانین شده است. اعلامیه‌های جهانی حقوق بشر به عنوان اولین سند مدون و رسمی بین‌المللی در خصوص حقوق بشر بر تساوی حقوق و آزادی‌های بین مرد و زن در کلیه امور فردی و خانوادگی تأکید دارد. از طرف دیگر قوانین جمهوری اسلامی ایران که بر گرفته از فقه اسلام است مقرراتی وجود دارد که در آنها تفاوت‌های بین زن و مرد دیده می‌شود و

حداقل بعضی از آنها در ظاهر تبعیض آهیز به نظر می‌رسد و شائبه تبعیض و توهم نابرابری را به اذهان القا می‌کند. و از طرف دیگر به عنوان حکم اسلامی دیدگاه و بینش اسلامی به چالش کشیده می‌شود. در اسناد حقوق بشر اسلامی تفاوتی بین زن و مرد در کار کردن به چشم نمی‌خورد و کار حقی است که دولت‌ها و جامعه باید آن را برای هر کسی که قادر به انجام آن است، تضمین کنند و هر انسانی آزادی انتخاب کار شایسته را دارد، به گونه‌ای که مصلحت فرد و جامعه برآورده شود. به همین منظور در این کتاب به این دو حقوق زن پراخته می‌شود.

www.ketab.ir